Agor Drysau

Y Siarter ar gyfer Caffael sy'n gyfeillgar i fusnesau bach a chanolig

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

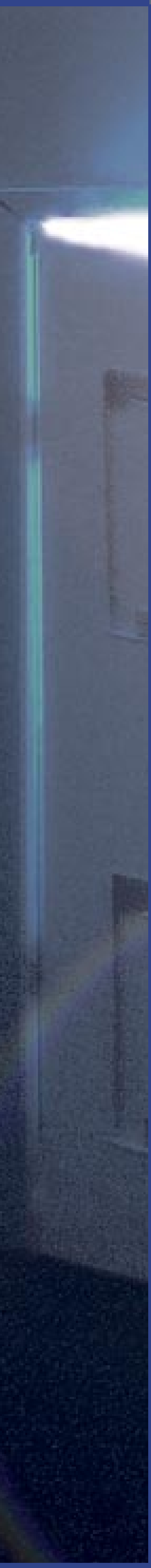

Gellir cael mwy o ganllawiau ar roi egwyddorion y Siarter ar waith a chanllawiau penodol ar arfer gorau caffael trwy fynd i Ganllaw Cynllunio Caffael Gwerth Cymru ar www.buy4wales.co.uk/prp

Fel arall, cysylltwch â desg gymorth Gwerth Cymru
Ffôn: 01792 765 800 (Derbynfa)
Ffacs: 01792 765 801
E-bost: VWPolicy@wales.gsi.gov.uk

75% wedi'i ailgylchu recycled

ISBN 978 0 7504 4640 2
© Hawlfraint y Goron 2008
CMK-22-04(045)(018)
G/682/07-08

Rhagair

Busnesau Bach a Chanolig (BBaCh) yw 99% o holl fusnesau Cymru, ac mae Llywodraeth Cynulliad Cymru yn cydnabod ac yn gwerthfawrogi eu cyfraniad hollbwysig nid yn unig i ddatblygiad economi iach yng Nghymru ond i'n cymunedau ac i'r amgylchedd yr ydym i gyd yn dibynnu arno. Ein nod yw eu meithrin, a datblygu eu rôl o goleddu budd economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol Cymru ymhellach.

Mae Rhaglen Flaengar 'Cymru'n Un' ar gyfer llywodraethu Cymru, a gytunwyd ym mis Mehefin 2007, yn tanlinellu'r uchelgais hwn drwy ei hymrwymiad i gyflwyno Cod Ymarfer Prynu Cymru Gyfan. Conglfaen y Cod Ymarfer hwn yw'r Siarter.

Er y gallant gynnig cyfleoedd busnes da, rwy'n ymwybodol bod nifer o fusnesau bach a chanolig yn bryderus ynghylch ymwneud â'r sector cyhoeddus, oherwydd rhwystrau gwirioneddol a chanfyddedig. Mae'r Siarter ganlynol yn esbonio'n glir ein hymrwymiad i newid y ffordd yr ydym yn gwneud busnes yng Nghymru, ac yn gofyn am eich cymorth i greu amgylchedd teg ac agored lle gall pob un ohonom wneud busnes gyda'n gilydd.

Mae'r Tasglu Caffael Busnes, yr wyf yn gadeirydd arno, yn awyddus i sicrhau bod y rhwystrau hyn yn cael eu lleihau neu eu dileu, ond rydym hefyd am chwalu rhai o'r mythau ynghylch caffael yn y sector cyhoeddus.

Cynhyrchwyd "Agor Drysau: y Siarter ar gyfer Caffael sy'n gyfeillgar i fusnesau bach a chanolig" drwy Gwerth Cymru. Mae'r Siarter yn rhan o raglen o weithredu a fydd yn creu agwedd gyson at gaffael ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru, gan fynd i'r afael â materion sydd o ddiddordeb arbennig I fusnesau bach a chanolig ar yr un pryd.

Drwy ofyn i'r sector cyhoeddus yng Nghymru fabwysiadu a gweithredu'r Siarter hon, rwyf hefyd yn dangos yn glir bod gan bob un ohonom rôl bwysig i'w chwarae wrth greu dyfodol cynaliadwy i Gymru. Fy her i fusnesau bach a chanolig a'r sector cyhoeddus yng Nghymru yw cydiwch yn y cyfle hwn nawr, a thrwy agor y drysau cywir, byddwn yn cydadeiladu sector busnes iachach yng Nghymru.

Rydym i gyd ar daith hir o newid o ran dulliau caffael y sector cyhoeddus a gwneud y gorau o gyfleoedd swyddi, ac mae hwn yn gam pwysig arall ar y daith honno.

Andrew Davies AC,
Y Gweinidog dros Gyllid a Chyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus

DS - At ddibenion y Siarter, ystyrir bod busnesau bach a chanolig yn 'grŵp amrywiol o fusnesau, sy'n amrywio o fasnachwyr unigol i gwmnïau sylweddol, sefydledig - gan gynnwys busnesau newydd, busnesau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig, mudiadau gwirfoddol a chymunedol, mentrau cymdeithasol a busnesau a gefnogir.'

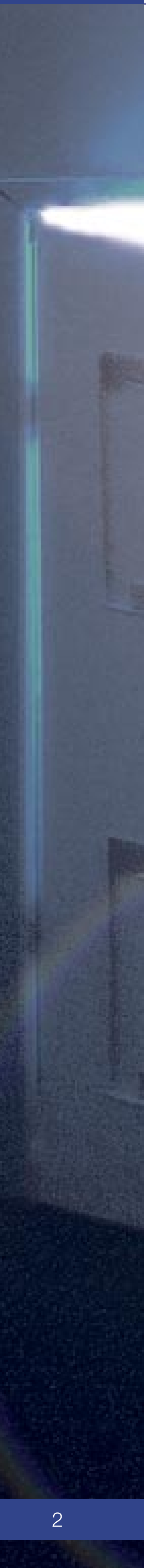

Negeseuon o gefnogaeth

"Mae llywodraeth leol Cymru wedi hen gydnabod y budd cymunedol y gellir ei gael drwy ddefnyddio prosesau caffael yn effeithiol ac ymwneud â busnesau bach a chanolig. Mae datblygiad y siarter hon yn gam arall i'r cyfeiriad cywir, gan adeiladu ar yr arfer da sydd eisoes yn bodoli mewn sawl ardal, a chyflwyno heriau ar gyfer gwella ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru.

Rwy'n cymeradwyo "Agor Drysau" fel rhan o'r rhaglen gwella caffael yn y sector cyhoeddus sydd â'r nod nid yn unig o gael gwerth am arian drwy'r pwrs cyhoeddus, ond hefyd bod o fudd cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd i'n cymunedau. Rwyf hefyd yn argymell ein canllawiau 'Public Spending for Public Benefit', sy'n darparu astudiaethau achos er mwyn dangos sut y gellir gweithredu egwyddorion "Agor Drysau" mewn ffordd ymarferol."

Y Cynghorydd Russell Roberts
Llefarydd CLILC,
Gwella a Chaffael

"Mae'r Ffederasiwn Busnesau Bach yn croesawu'r siarter unigryw hon ac yn falch ein bod wedi cael cyfle i gymryd rhan yn ei chreu. Mae ymwneud â chaffael sector cyhoeddus yn aml yn ddigon i ddigalonni busnesau bach a chanolig, ond gobeithiwn y bydd y ddogfen hon yn helpu i egluro'r broses, ac y bydd yn ganllaw i fusnesau yn ystod y broses gaffael.

Mae'n hanfodol bod gwerth am arian fel y mae'r sector cyhoeddus yn ei geisio yn cael ei gydbwyso â safon y gwasanaeth a'r cynnyrch a gynigir gan fusnesau yng Nghymru, a theimlwn gyda'r siarter hon y bydd yn haws hwyluso hyn."

Ben Cottam,
Rheolwr Polisi Cymru,
Ffederasiwn Busnesau
Bach Cymru

"Mae'n bleser gan y CBI ardystio'r Siarter. Mae caffael sector cyhoeddus yn cyfrannu'n fawr at economi Cymru, gan helpu i ddatblygu cwmnïau a chyflwyno gwasanaethau mewn ffordd effeithlon ac effeithiol.

Bydd y Siarter hon yn arf defnyddiol i gwmnïau sy'n trafod contractau caffael, ac mae'n cynnig cyngor a chanllawiau ar arfer da i fusnesau bach a chanolig. Yn hynny o beth, bydd yn helpu i sefydlu'r amodau a fydd yn caniatáu i fusnesau dyfu a ffynnu er lles pawb."

Leighton Jenkins
Cyfarwyddwr Cynorthwyol -
Polisi, CBI Cymru

"Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn croesawu unrhyw ymagwedd sy'n arwain at well gwerth am arian wrth ddefnyddio arian cyhoeddus. Gobeithiwn y bydd y Siarter yn sicrhau'r buddiannau hyn drwy annog mwy o fusnesau bach a chanolig yng Nghymru i geisio gwasanaethu'r sector cyhoeddus yng Nghymru, a thrwy wneud hynny, gynyddu cystadleuaeth."

Jeremy Colman,
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Mae Gwerth Cymru yn gwbl gefnogol i'r Siarter a'i rôl wrth feithrin hinsawdd gadarnhaol ar gyfer datblygu menter a busnes ledled Cymru. Mae rhaglen flaengar 'Cymru'n Un' yn nodi mai rhoi'r Siarter ar waith yw'r elfen bwysicaf i sefydlu Cod Ymarfer Prynu Cymru Gyfan, sydd hefyd wedi'i nodi yn nogfen 'Cymru'n Un'.

Martin Sykes,
Prif Weithredwr, Gwerth Cymru

"Mae'n bleser gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru ardystio'r siarter hon, yr wyf o'r farn ei bod yn hyrwyddo cyfranogiad gan sefydliadau'r trydydd sector a phob busnes bach a chanolig yng Nghymru i gynnig gwasanaethau sector cyhoeddus a chyflwyno cynnyrch.

"Mae CGGC o'r farn bod y Siarter yn ddogfen allweddol i sefydlu proses gaffael gyson a chynhwysfawr ledled y sector cyhoeddus yng Nghymru. Bydd "Agor Drysau" yn helpu i sefydlu Cymru fel meincnod ar gyfer proses gaffael sector cyhoeddus sy'n canolbwyntio ar y dinesydd ac sy'n cynnwys pob darparwr."

Graham Benfield,
Prif Weithredwr, Cyngor
Gweithredu Gwirfoddol Cymru

Cyflwyniad

Mae dros 100 o fudiadau unigol yn y sector cyhoeddus yng Nghymru, gan gynnwys y Cynulliad a’r cyrff y mae’n eu noddi, awdurdodau lleol, addysg bellach ac uwch, y gwasanaeth iechyd gwladol, y gwasanaethau brys ac ati. Ceir manylion y mudiadau sector cyhoeddus yn adran adnoddau Gwefan gwerthwchigymru - www.gwerthwchigymru.co.uk

Mae’r sector cyhoeddus yng Nghymru yn gwario dros £4 biliwn bob blwyddyn ar gaffael. Dengys ymchwil bod 49 y cant o’r gwariant hwn yn cael ei ennill gan fusnesau yng Nghymru, a bod hyn yn cefnogi 98,000 o swyddi. Am bob cynnydd o un y cant ar wariant yng Nghymru, gellid creu 2,000 o swyddi.

Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru a’r rhwydwaith cefnogi busnes yng Nghymru yno i helpu busnesau bach a chanolig i addasu i fodloni gofynion arbennig y sector cyhoeddus, newidiadau mewn dulliau caffael ac, yn y pen draw, i gael mwy o fusnes. Gall busnesau bach a chanolig y mae angen cefnogaeth arnynt gysylltu’n gyntaf â Chymorth Hyblyg i Fusnesau ar 03000 6 03000, lle bydd staff yn rhoi gwybodaeth i chi am ble y gellir cael y cymorth priodol, neu ewch i wefan www.business-support-wales.gov.uk

Mae maes caffael yn newid, ac mae’n bwysig bod *busnesau bach a chanolig (yn ystyr ehangaf y term, gan gynnwys **Sefydliadau’r Trydydd Sector a ***Ffatrïoedd a Busnesau a Gefnogir) a’r sector cyhoeddus yn deall prosesau a disgwyliadau ei gilydd. Nod y Siarter hon yw gosod lefel sylfaenol o arfer da ar gyfer y sector cyhoeddus a’r ystod lawn o fusnesau bach a chanolig.

Dyma’r prif egwyddorion y mae ein hymrwymiad i gaffael sy’n gyfeillgar i fusnesau bach a chanolig wedi’i seilio arnynt

YMRWYMIAD Y SECTOR CYHOEDDUS I FUSNESAU BACH A CHANOLIG

Croesawn y cyfle i wneud busnes gyda busnesau bach a chanolig, a:

- Byddwn yn ymgynefino â busnesau bach a chanolig yn ein rhanbarth, a’r gwasanaethau a gynigiant.
- Byddwn yn cymryd camau i ddarganfod beth yw’r rhwystrau sy’n ein hatal rhag gwneud busnes gyda busnesau bach a chanolig addas, ac yn ceisio eu lleihau neu eu dileu.
- Ni fyddwn yn tybio bod cyflenwyr mawr yn cynnig gwell gwerth am arian bob tro.
- Byddwn yn cyhoeddi canllawiau, gan gynnwys dogfennau ar-lein, ac yn cyfarwyddo busnesau bach a chanolig ar ein gofynion, y cyfleoedd sydd ar gael gennym, gyda phwy y dylid cysylltu, a sut i dendro am ein busnes.
- Byddwn yn ei gwneud yn haws i fusnesau bach a chanolig siarad â ni.

* *At ddibenion y Siarter, ystyrir bod busnesau bach a chanolig yn ‘grŵp amrywiol o fusnesau, sy’n amrywio o fasnachwyr unigol i gwmnïau sylweddol, sefydledig - gan gynnwys busnesau newydd, busnesau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig, mudiadau gwirfoddol a chymunedol, mentrau cymdeithasol a busnesau a gefnogir.*

** *Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru yn diffinio’r trydydd sector fel sefydliadau anllywodraethol sy’n cael eu gyrru gan werth sydd, yn bennaf, yn ail-fuddsoddi’r arian sydd ganddynt dros ben i ddatblygu amcanion cymdeithasol, amgylcheddol neu ddiwylliannol. Mae’n cynnwys mudiadau gwirfoddol a chymunedol, elusennau, mentrau cymdeithasol, cwmnïau cydweithredol a chydfuddiannol.*

*** *Diffinnir Ffatrïoedd a Busnesau a Gefnogir fel busnesau y mae mwy na 50% o’u gweithlu yn bobl anabl nad oes modd iddynt, oherwydd natur neu ddifrifoldeb eu hanableddau, ddilyn galwedigaethau o dan amodau arferol.*

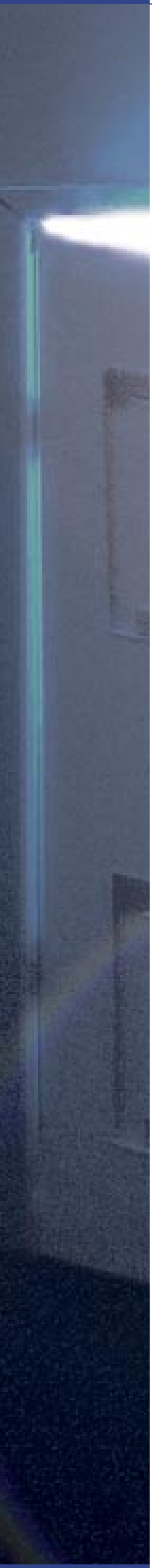

- Byddwn yn sicrhau bod ein holl brosesau yn sicrhau chwarae teg i fusnesau bach a chanolig.
- Byddwn yn edrych am ganlyniadau cyffredinol gorau ein gweithgareddau caffael gan ddefnyddio meini prawf gwerth am arian cyffredinol i wneud penderfyniadau.
- Byddwn yn sicrhau cystadleuaeth deg a dilys nad yw'n gwahaniaethu yn erbyn busnesau bach a chanolig.
- Byddwn yn hysbysebu'n contractau sydd werth dros £25,000 yn ehangach, gan wneud y defnydd gorau o'r Wefan Gaffael Genedlaethol - gwerthwchigymru.co.uk.
- Byddwn yn croesawu ceisiadau gan fusnesau newydd.
- Byddwn yn mynd ati i annog ein prif gyflenwyr i roi cyfleoedd i fusnesau bach a chanolig ddarparu elfennau o gontractau addas.
- Byddwn yn croesawu cynigion gan fusnesau bach ar y cyd neu ar sail consortia.
- Byddwn yn cydymffurfio â'r holl ddeddfwriaeth gaffael briodol yn yr UE a'r DU, yn benodol yr egwyddor o beidio â chamwahaniaethu, ac yn gosod yr un rheolau ar bawb sy'n cynnig tendr mewn dull teg a thryloyw.

Rydym wedi llwyr ymrwymo i ddatblygu cynaliadwy ac felly:

- Byddwn yn gweithredu ar ein hymrwymiad i Gaffael Cynaliadwy drwy ymuno â Rhaglen Gaffael Cynaliadwy Gwerth Cymru a thrwy fonitro ein cynnydd yn barhaus.
- Byddwn yn defnyddio meini prawf datblygu cynaliadwy wrth bennu gwerth am arian, gan gynnwys asesu effaith ffactorau economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol.
- Byddwn yn annog busnesau bach a chanolig hefyd i arddel datblygu cynaliadwy.

Rydym yn moderneiddio'n prosesau caffael, er mwyn sicrhau eu bod yn dryloyw ac yn deg i fusnesau bach a chanolig. I'r perwyl hwn:

- Byddwn yn sicrhau bod personél medrus a chymwysedig yn rheoli'r prosesau.
- Byddwn yn cadw'n proses dendro mor syml ag sy'n bosibl er mwyn lleihau costau.
- Byddwn yn edrych ar gost bywyd yn hytrach na chost cychwynnol y cynnyrch / gwasanaeth pan fyddwn yn ystyried gwerth am arian.
- Byddwn yn esbonio'n prosesau caffael i fusnesau bach a chanolig a sut y dylanwadir arnynt gan yr angen i gydymffurfio â chyfraith gaffael yr UE a'r DU.
- Byddwn yn rhoi digon o rybudd i fusnesau bach a chanolig ynghylch newidiadau yn ein prosesau i ganiatáu amser i addasu.
- Byddwn yn lleihau ar y gwaith gweinyddol sydd ei angen i dendro, yn symleiddio'n dogfennau, yn darparu cyfarwyddyd clir sy'n nodi ein gofynion, ac yn defnyddio iaith glir.
- Byddwn yn symud tuag at ymagwedd gyson i Gymru gyfan o ran dogfennaeth gyn-gymhwyso a chontractau safonol.
- Byddwn yn mabwysiadu e-gaffael, gan gynnwys e-ocsiwn, cardiau caffael ac anfonebu electronig, er mwyn gwella effeithlonrwydd.
- Byddwn yn ystyried yr ymagwedd sydd fwyaf addas er mwyn cael gwerth am arian a lleihau risg ar gyfer pob caffaeliad.

- Byddwn yn pecynnu contractau mawr yn elfennau ar wahân neu'n defnyddio lotiau rhanbarthol os bydd hynny'n briodol, er mwyn sicrhau nad yw busnesau bach a chanolig yn cael eu rhwystro rhag tendro.
- Byddwn yn rhoi cyfle i ddarpar gyflenwyr o fusnesau bach a chanolig drafod y caffaeliad, er mwyn iddynt ddeall ein gofynion ac asesu pa mor addas ydynt.
- Byddwn yn rhoi gwybod i fusnesau bach a chanolig pa feini prawf rydym yn eu defnyddio i werthuso ceisiadau i dendro a thendrau.
- Byddwn yn penderfynu beth yw ein gofynion cymhwyso ariannol fesul tendr, ar ôl asesu'r peryglon sydd ynghlwm ag ef.
- Ni fyddwn yn gofyn am gyfrifon archwiliedig mwy na dwy flynedd, a byddwn yn derbyn gwybodaeth amgen gan fusnesau newydd.
- Byddwn yn defnyddio manylebau canlyniadau ac yn ystyried cynnyrch neu wasanaethau amgen y gall busnesau bach a chanolig fod am eu cynnig.
- Byddwn yn cynnig adborth i ymgeiswyr am dendrau boed hwy'n llwyddiannus neu'n aflwyddiannus, er mwyn cynorthwyo busnesau bach a chanolig i wella.
- Byddwn yn rhoi chwarae teg i fusnesau bach a chanolig, ac yn talu o fewn 30 diwrnod wedi derbyn anfoneb gywir.

Er mwyn sicrhau bod y broses gaffael yn gwella'n barhaus:

- Byddwn yn mabwysiadu canllawiau ar arfer da ym maes caffael a thempledi tendro safonol a ddatblygwyd gan Gwerth Cymru.
- Byddwn yn gofyn i fusnesau bach a chanolig ein cynorthwyo, drwy roi adborth ar ein prosesau a'n gweithdrefnau, a chynnig atebion dyfeisgar.
- Byddwn yn cyhoeddi ac yn gweithredu gweithdrefn gwyno a gwella parhaus.

Mae hwn yn grynodeb o'r arferion y byddwn yn anelu at eu mabwysiadu. Er mwyn diogelu hyblygrwydd ac annog cyfranogiad mor eang ag sy'n bosib ar draws cyrff sector cyhoeddus a busnesau bach a chanolig, mae gofyn i ni ei gwneud yn glir nad yw'r ddogfen hon yn creu, ac na fwriedir iddi greu, unrhyw rwymedigaeth, hawl cyfreitha na pherthynas gyfreithiol gyfrwymol o unrhyw fath boed hynny mewn cyfraith gyhoeddus neu breifat, mewn perthynas ag unrhyw gorff sector cyhoeddus neu fusnes bach a chanolig sy'n cymryd rhan yn y Siarter hon.

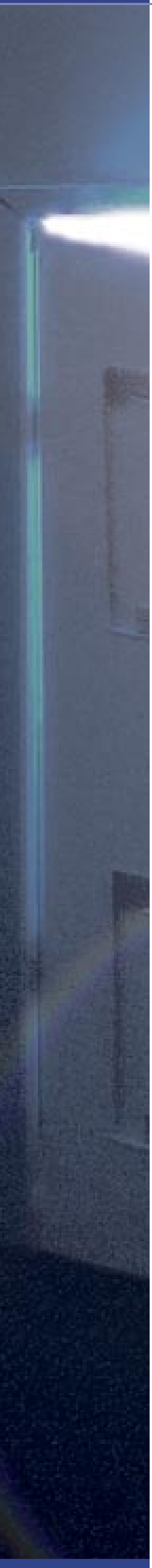

Dyma'r prif egwyddorion y mae eich ymrwymiad i gaffael sy'n gyfeillgar i fusnesau bach a chanolig wedi'i seilio arnynt

YMRWYMIAD BUSNESAU BACH A CHANOLIG I'R SECTOR CYHOEDDUS

Er mwyn ein cynorthwyo i'ch helpu i wneud busnes â ni, byddwch yn barod i:

- Gofrestru ar y Wefan Gaffael Genedlaethol - www.gwerthwchigymru.co.uk.
- Darparu gwybodaeth bellach y gall fod ei hangen arnom i ddeall eich busnes.
- Cymryd mantais o'r cyfleoedd yr ydym yn eu cynnig i chi gwrdd â ni.
- Sicrhau eich bod yn gwybod beth sy'n ofynnol gennych er mwyn i chi fodloni ein gofynion, ac os nad ydych yn gwybod, byddwch yn ceisio cyngor.
- Cysylltu â sefydliadau sector cyhoeddus i ofyn iddynt eich cynnwys ar eu rhestr berthnasol o gyflenwyr cymeradwy. Mae hyn yn arbennig o bwysig os oes gennych ddiddordeb mewn gwaith sydd werth llai na £25,000.
- Mynd ati i chwilio am gyfleoedd tendro, gan gynnwys trwy www.gwerthwchigymru.co.uk.
- Bod yn realistig wrth asesu eich gallu i gyflawni pob contract.
- Ymgymryd ag e-gaffael, a meistroli'r Rhyngrwyd o leiaf, er mwyn sicrhau nad ydych dan anfantais.
- Sicrhau bod eich holl weithgareddau'n digwydd mewn ffordd onest a chyfrifol.
- Gwella cyfraniad eich busnes i ddatblygu cynaliadwy yn barhaus.
- Datblygu a gweithio gyda'ch cadwyni cyflenwi i gynnwys busnesau bach a chanolig eraill.
- Trin eich cyflenwyr yn deg, a thalu o fewn 30 diwrnod o dderbyn anfoneb gywir.

Bydd gennych enw da am y canlynol, a byddwch am ddarparu gwasanaeth cystadleuol o safon drwy:

- Ddiweddaru sgiliau staff a medr eich busnes yn barhaus, gan geisio cymorth Asiantaethau Cymorth Busnes, os yw hynny'n briodol.
- Ystyried cydweithio â chyflenwyr eraill, os yw hynny'n gwneud eich gwasanaeth yn fwy cystadleuol neu'n lleihau risg.

Cydnabyddiaeth

Er mwyn cynhyrchu'r Siarter hon, mae'n bleser gan Werth Cymru gydnabod iddo ddefnyddio cyhoeddiadau eraill, a restrir isod, i ategu ei ymchwil ei hun.

- *Small Business Friendly Concordat - Good Practice Guide* (Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog).
- *Smaller Supplier… better value?* (Swyddfa Masnach y Llywodraeth).
- Cod Ymarfer Da y Llywodraeth ar Gaffael (Swyddfa Masnach y Llywodraeth).
- *Public Procurement - removing the barriers to SMEs* (Is-adran Cyllid a Phersonél, Gogledd Iwerddon).
- *An Action Plan - Small Businesses and Public Procurement* (Ffederasiwn Busnesau Bach).
- *Local Government Procurement, Economic Development - An Action Guide* (Cymdeithas y Prif Swyddogion Datblygu Economaidd)
- *Government Supporter and Customer?* Mai 2003 - Better Regulation Task Force
- *Public Spending for Public Benefit, Gorffennaf 2005* - Y Sefydliad Economeg Newydd a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.